

KAI NAUDOS GAVĖJAS PASIBAIGUS DRAUDIMO SUTARTIES TERMINUI – DARBUOTOJAS

Apmokestinimo tvarka galioja nuo 2025 01 01

Parengta vadovaujantis 2025 m. sausio 1 d. aktualiomis Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo (toliau – GPMĮ), Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo (toliau – PMĮ), Lietuvos Respublikos profesinių pensijų kaupimo įstatymo (toliau – PPKĮ), Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo (toliau – VSDĮ), Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo (toliau – SDĮ) redakcijomis ir komentarais, oficialiais Valstybinės mokesčių inspekcijos išaiškinimais ir raštais bei Lietuvos Respublikos draudimo įstatymu (toliau – DĮ) ir Lietuvos Respublikos Civiliniu kodeksu (toliau – CK).

Įmokų mokėtojas – ĮMONĖ / DARBUOTOJAS**Draudėjas – ĮMONĖ / DARBUOTOJAS****Apdraustasis – DARBUOTOJAS****Naudos gavėjas pasibaigus draudimo sutarties terminui – DARBUOTOJAS****Naudos gavėjas apdraustojo mirties, sveikatos sužalojimo ar ligos atvejais – DARBUOTOJAS/ DARBUOTOJO ŠEIMOS NARIAI/ĮMONĖ.****I. GYVYBĖS DRAUDIMO ĮMOKA**

Įmonės mokama draudimo įmoka priskiriama leidžiamiems atskaitymams, kaip išlaidos darbuotojų naudai, kuri pagal GPMĮ nuostatas yra gyventojų pajamų mokesčio objektas (PMĮ 17 str. 1 d.).

Įmonės darbuotojo naudai mokamos gyvybės draudimo įmokos yra pripažįstamos pajamomis natūra (GPMĮ 2 str. 15 d., 9 str.) ir neapmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu, jeigu mokama (GPMĮ 17 str. 1 d. 14, 14¹ p.):

pagal gyvybės draudimo sutartis, kurių terminas ne trumpesnis kaip 10 metų arba

pagal gyvybės draudimo sutartis, kuriose nustatyta, kad išmoka išmokama apdraustajam asmeniui, sulaukusiam minimalaus pensinio amžiaus (sutartims, sudarytoms iki 2012 12 31, minimalus pensinis amžius yra 55 metai, sutartims, sudarytoms nuo 2013 01 01, minimalus pensinis amžius yra ne daugiau kaip 5 metai iki Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatyto senatvės pensijos amžiaus) ir

mokestinio laikotarpio (metų) įmokų pagal tokias gyvybės draudimo sutartis kartu su kitomis įmonės mokamomis įmokomis darbuotojo naudai, nustatytomis GPMĮ 17 str. 1 d. 14 ir 14¹ punktuose, suma neviršija 25 proc. per mokestinį laikotarpį įmonės darbuotojui apskaičiuotų su darbo santykiais susijusių pajamų.

Valstybinės mokesčių inspekcijos (toliau – VMI) nuomone, sąlygos dėl įmonėje taikomos darbuotojus motyvuojančios priemonės prisidedant prie jų kaupimo mokant gyvybės draudimo įmokas turėtų būti aprašytos darbdavio vidinėje tvarkoje (programoje), o draudėju paskyrus darbuotoją, įmokų mokėjimo sąlygos papildomai aprašytos darbdavio ir darbuotojo susitarime (VMI raštas Nr. (18.17–31–1) RM–29472, 2019–10–04).

Įmonė per mokestinį laikotarpį savo lėšomis darbuotojo naudai sumokėtas gyvybės draudimo įmokas, neviršijančias 25 proc. per mokestinį laikotarpį įmonės darbuotojui apskaičiuotų su darbo santykiais susijusių pajamų, turi deklaruoti Metinėje gyventojams išmokėtų išmokų, priskiriamų A ir B klasės pajamoms, deklaracijoje (forma GPM312) kaip išmokėtas neapmokestinamas pajamas (išmokos kodas 74).

Nuo darbuotojo gautų iš darbdavio pajamų natūra, kurios yra neapmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu, nėra skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos (VSDĮ 11 str. 1 d. 19 p.) ir privalomojo sveikatos draudimo įmokos (SDĮ 17 str.).

Suma, viršijanti 25 proc. su darbo santykiais susijusių pajamų, pripažįstama pajamomis natūra (GPMĮ 2 str. 15 d., 9 str.) ir apmokestinama gyventojų pajamų mokesčiu (GPMĮ 17 str. 1 d. 14, 14¹ p.) bei nuo jos yra skaičiuojamos valstybinio socialinio draudimo įmokos (VSDĮ 10 str., 11 str. 1 d. 19 p.) ir privalomojo sveikatos draudimo įmokos (SDĮ 17 str.).

Darbuotojas turi teisę susigrąžinti gyventojų pajamų mokestį nuo savo lėšomis iki 2034 m. gruodžio 31 d. sumokėtų draudimo įmokų pagal iki 2024 m. gruodžio 31 d. sudarytą gyvybės draudimo sutartį, jei ir pats asmeniškai moka gyvybės draudimo įmokas, kaip nustatyta GPMĮ 21 str. 1 d. 1 p. ir 21 str. 3 d. Darbuotojas neturi teisės susigrąžinti gyventojų pajamų mokesčio nuo darbdavio lėšomis sumokėtų draudimo įmokų.

Bendra iš gyventojų pajamų atimamų išlaidų, nurodytų GPMĮ 21 str. 1 d., suma negali viršyti 25 proc. mokestinio laikotarpio apmokestinamųjų pajamų, kurioms taikomi 15 proc., 20 proc. ir 32 proc. pajamų mokesčio tarifai, sumos. Taip pat bendra atimamų gyvybės draudimo įmokų pagal iki 2024 m. gruodžio 31 d. sudarytas gyvybės draudimo sutartis ir įmokų į pensijų fondus, profesinių pensijų fondų dalyvių asociacijų ir (ar) jiems analogiškų subjektų, veikiančių Europos ekonominės erdvės valstybėje, turimus pensijų fondus pagal iki 2024 m. gruodžio 31 d. sudarytas pensijų kaupimo sutartis bei papildomų kaupiamųjų pensijų įmokų, mokamų pagal LR Pensijų kaupimo įstatymo 8 str. 4 d. nuostatas (didesnių negu 3 proc. gyventojų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos valstybinio socialinio

draudimo įmokos), suma negali viršyti 1 500 EUR per mokestinį laikotarpį (GPMĮ 21 str. 3 d.).

Išlaidos atimamos tik iš nuolatinio Lietuvos gyventojų gautų pajamų apskaičiuojant pajamų mokestį už mokestinį laikotarpį pateikiant metinę pajamų mokesčio deklaraciją (GPMĮ 21 str. 4 d.).

Tais atvejais, jei įmonė arba darbuotojas pagal tą pačią investicinio gyvybės draudimo sutartį **moka papildomą įmoką**, laikytina, kad yra mokama gyvybės draudimo įmoka.

II. DRAUDIMO IŠMOKA DĖL DRAUDŽIAMOJO ĮVYKIO (kito negu gyvybės draudimo sutarties termino pabaiga)

Draudimo išmoka, mokama gyventojui draudžiamąjį įvykių – apdraustąjį mirties, sveikatos sužalojimo ar ligos – atveju **yra neapmokestinama** (GPMĮ 17 str. 1 d. 13 p.).

Jei įmonė gauna draudimo išmoką (pvz., jei apdraustasis darbuotojas įmonę paskiria naudos gavėja mirties ar sveikatos sužalojimo, ar ligos atveju), tai pagal tokią gyvybės draudimo sutartį gautą draudimo išmoką suma, neviršijanti draudimo įmonei sumokėtų ir PMĮ 17 straipsnyje nustatyta tvarka leidžiamoms atskaitymams priskirtų gyvybės draudimo įmokų sumos, priskiriama apmokestinamosioms pajamoms. Gauta draudimo išmokų suma, kuri viršija draudimo įmonei **sumokėtų ir PMĮ 17 straipsnyje nustatyta tvarka leidžiamoms atskaitymams priskirtų gyvybės draudimo įmokų sumą, priskiriama neapmokestinamosioms pajamoms (PMĮ 12 str. 2 p.)**.

III. ĮMONEI IŠMOKAMA SUMA NUTRAUKUS ARBA IŠ DALIES NUTRAUKUS GYVYBĖS DRAUDIMO SUTARTĮ

Jeigu draudimo sutartyje nustatyta, kad draudimo sutarties **nutraukimo ar nutrūkimo** (pvz., dėl įmokų nemokėjimo) atveju visos sumokėtos draudimo įmokos ar jų dalis gražinamos **įmonei** – draudėjai, tai iki draudimo sutarties nutraukimo ar nutrūkimo sumokėtų draudimo įmokų suma, kuri PMĮ 17 str. nustatyta tvarka buvo priskirta leidžiamoms atskaitymams, priskiriama **apmokestinamosioms pajamoms**, o gražinamų įmokų dalis, viršijanti leidžiamoms atskaitymams priskirtas draudimo įmokų sumas, priskiriama **neapmokestinamosioms pajamoms** (PMĮ 12 str. 2 p.).

Ta pati apmokestinimo tvarka galioja ir atsiimant dalį sukauptos vertės bei paliekant sutartį galioti.

IV. DARBUOTOJUI MOKAMA DRAUDIMO IŠMOKA PASIBAIGUS GYVYBĖS DRAUDIMO SUTARTIES TERMINUI, AR IŠMOKAMA SUMA DARBUOTOJUI-DRAUDĖJUI NUTRAUKUS ARBA IŠ DALIES NUTRAUKUS GYVYBĖS DRAUDIMO SUTARTĮ

1. Jeigu gyvybės draudimo sutartis sudaryta iki 2003 01 01

Visa draudimo išmoka pasibaigus draudimo sutarties terminui ar išmokama suma nutraukus sutartį arba iš dalies nutraukus sutartį, **darbuotojui yra neapmokestinama, jeigu** pagal gyvybės draudimo sutartį įmokos mokėjo įmonė arba įmokos mokėjo ir pats darbuotojas, ir sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 10 metų arba sutartis nutraukta arba iš dalies nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo (GPMĮ 17 str. 1 d. 8 p.).

2. Jeigu gyvybės draudimo sutartis sudaryta 2003 01 01 ir vėliau

Visa draudimo išmoka pasibaigus draudimo sutarties terminui ar išmokama suma nutraukus arba iš dalies nutraukus sutartį, **darbuotojui yra neapmokestinama, jeigu** pagal gyvybės draudimo sutartį įmokos mokėjo įmonė arba įmokos mokėjo ir pats darbuotojas bei jos **buvo atimamos** iš pajamų GPMĮ 21 str. nustatyta tvarka, ir draudimo sutartyje numatytas naudos gavėjas nesikeitė nuo draudimo sutarties sudarymo datos, išskyrus atvejus, kai naudos gavėjas buvo pakeistas dėl naudos gavėjo mirties ar dėl santuokos pabaigos (pradžios), arba jeigu naudos gavėjas – savo vaikas (įvaikis, globotinis) buvo pakeistas kitu savo vaiku (įvaikiu, globotiniu), taip pat jeigu naudos gavėjas keitėsi iki 2016 m. gruodžio 31 d., ir yra tenkinama bent viena iš šių sąlygų:

- sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 10 metų arba sutartis nutraukta arba iš dalies nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo, ir išmokos gavimo momentu išmokos gavėjas yra jaunesnis negu 26 metų (GPMĮ 17 str. 1 d. 10 p.) arba sutarties, sudarytos iki 2012 12 31, terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai arba sutartis nutraukta arba iš dalies nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 5 metams nuo jos sudarymo, ir išmokos gavimo momentu išmokos gavėjas yra sulaukęs 55 metų (GPMĮ 17 str. 1 d. 9 p.) **arba**
- sutarties, sudarytos 2013 01 01 ir vėliau, terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai arba sutartis nutraukta arba iš dalies nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 5 metams nuo jos sudarymo, ir išmokos gavimo momentu išmokos gavėjui iki LR Socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatyto senatvės pensijos amžiaus yra likę ne daugiau kaip 5 metai (GPMĮ 17 str. 1 d. 9¹ p.) **arba**
- sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 5 metai arba sutartis nutraukta arba iš dalies nutraukta ne anksčiau kaip praėjus 5 metams nuo jos sudarymo, ir išmokos gavimo momentu išmokos gavėjui yra nustatytas 0–40 procentų dalyvumo lygis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. nustatytas 0–40 procentų darbingumo lygis), arba išmokos gavėjas yra vaikas su negalia, kuriam nustatytas pirmo ar antro lygio individualios pagalbos teikimo išlaidų kompensacijos poreikis (iki 2023 m. gruodžio 31 d. nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis) (GPMĮ 17 str. 1 d. 9, 9¹ p.).

Kitais atvejais gyvybės draudimo išmoka pasibaigus draudimo sutarties terminui ar išmokama suma nutraukus arba iš dalies nutraukus

draudimo sutartį **darbuotojui apmokestinama tokia tvarka:**

- dalis, lygi sumokėtoms gyvybės draudimo įmokoms, kurias mokėjo įmonė arba kurias mokėjo pats darbuotojas ir kurios **buvo atimamos** iš pajamų GPMĮ 21 str. nustatyta tvarka, **yra apmokestinama 15 proc. gyventojų pajamų mokesčiu** (GPMĮ 6 str. 1 d.);
- dalis, lygi sumokėtoms gyvybės draudimo įmokoms, kurias mokėjo pats darbuotojas ir kurios **nebuvo** atimamos iš pajamų GPMĮ nustatyta tvarka, **yra neapmokestinama** (GPMĮ 17 str. 1 d. 12 p.);
- dalis, viršijanti sumokėtas įmonės ir paties darbuotojo gyvybės draudimo įmokas, **neapmokestinama**, jeigu gyvybės draudimo sutarties terminas yra ne trumpesnis kaip 10 metų arba sutartis nutraukta arba iš dalies nutraukta ne anksčiau kaip praėjus **10 metų** nuo jos sudarymo (GPMĮ 17 str. 1 d. 11 p.). Jeigu gyvybės draudimo sutarties terminas yra trumpesnis kaip 10 metų arba sutartis nutraukta arba iš dalies nutraukta anksčiau kaip praėjus 10 metų nuo jos sudarymo, ši išmokos dalis **yra apmokestinama 15 proc. gyventojų pajamų mokesčiu** (GPMĮ 6 str. 1 d.).

PASTABOS:

- Gyvybės draudimo sutartis yra nutraukiama iš dalies, kai yra grąžinama mažiau draudimo įmokų nei būtų grąžinama visiškai nutraukiant sutartį, o po įmokų grąžinimo sutartis lieka galioti (VMI išaiškinimas Nr. KMO829, 2018–11–22).
- Darbuotojo metinėms apmokestinamosioms pajamoms ne iš darbo santykių, įskaitant gautą išmoką pagal gyvybės draudimo sutartį, kuri buvo apmokestinta 15 proc. gyventojų pajamų mokesčiu, išskyrus GPMĮ 6 str. 1² d. nurodytas pajamas, viršijus 120 vidutinių šalies darbo užmokesčių per metus, viršijanti dalis **apmokestinama 20 proc. gyventojų pajamų mokesčiu** (GPMĮ 6 str. 1² d.). Viršijančios dalies apskaičiavimo, deklaravimo ir papildomo gyventojų pajamų mokesčio sumokėjimo prievolė tenka pačiam darbuotojui pateikiant metinę pajamų mokesčio deklaraciją (GPMĮ 27 str. 1 d., 5 d.).
- Nenuolatinio Lietuvos gyventojo gautos draudimo išmokos nėra pajamų mokesčio objektas, todėl jos nėra nei deklaruojamos, nei apmokestinamos (GPMĮ 4, 5 str.).
- Svarbu atkreipti dėmesį, kad jei mokesčiniu laikotarpiu darbuotojo pajamoms, susijusioms su darbo santykiais arba jų esmę atitinkančiais santykiais, buvo taikomas NPD (neapmokestinamasis pajamų dydis), tai gavus išmoką pagal pasibaigusią, nutrauktą ar iš dalies nutrauktą gyvybės draudimo sutartį, metinis NPD bus sumažinamas įvertinant (pridedant prie metinių pajamų) gautos išmokos dalį, viršijančią pagal tą sutartį sumokėtas įmokas, jeigu ta dalis buvo apmokestinta GPM (GPMĮ 20 str. 7 d.).
- Valstybinio socialinio draudimo ir privalomojo sveikatos draudimo įmokos nuo gautų draudimo išmokų nėra skaičiuojamos (VSDĮ 10 str., SDĮ 17 str.).

V. DRAUDIMO SUTARTIES SĄLYGŲ KEITIMAS

Apdraustojo pakeitimas

Draudėjas turi teisę pakeisti apdraustąjį asmenį kitu asmeniu gavęs rašytinį draudiko sutikimą, jeigu draudimo sutartis nenustato ko kita (CK 6.1005 straipsnis „Apdraustojo asmens pakeitimas“). Kai draudėjas pakeičia apdraustąjį kitu savo darbuotoju ir paskiria jį naudos gavėju gyvybės draudimo sutarties laikotarpio pabaigoje, t.y. draudimo sutartis lieka toliau galioti (tik pakeičiamas apdraustasis ir naudos gavėjas iš vieno darbuotojo į kitą), tai pagal tokią sutartį sumokėtoms įmokoms yra taikomas PMĮ 17 straipsnio nuostatų tęstinumas (PMĮ 17 str. 1 d.), tačiau naudos gavėjo pakeitimas gali turėti įtakos išmokos apmokestinimui gyventojų pajamų mokesčiu (žr. IV dalį).

Naudos gavėjo pakeitimas

Draudėjas turi teisę pakeisti draudimo sutartyje nurodytą naudos gavėją, kuris nėra apdraustasis, kitu asmeniu tik su apdraustojo asmens sutikimu, išskyrus DĮ nustatytas išimtis (CK 6.1006 straipsnis „Naudos gavėjo pakeitimas“ ir DĮ 119 straipsnis „Naudos gavėjo paskyrimas ir pakeitimas“). Naudos gavėjo pakeitimas gali turėti įtakos išmokos apmokestinimui gyventojų pajamų mokesčiu (žr. IV dalį).

Draudėjo pakeitimas

Jei įmonė, apdraudusi darbuotoją gyvybės draudimu ir darbuotoją paskyrusi naudos gavėju bei kurį laiką mokėjusi draudimo įmokas, pagal atskirą įmonės ir darbuotojo susitarimą po kelerių metų pakeičia draudimo sutartį ir draudėjo teises ir pareigas perduoda pačiam apdraustajam darbuotojui arba kitai įmonei (apdraustasis darbuotojas pereina į šią įmonę dirbti), tai pagal tokią sutartį sumokėtoms įmokoms yra taikomas PMĮ 17 straipsnio nuostatų tęstinumas.

VI. DĖL GYVYBĖS DRAUDIMO ĮMOKŲ DARBUOTOJŲ NAUDAI IR GALIMO PIKTNAUDŽIAVIMO

Tais atvejais, kai mokesčių administratorius nustato, kad gyvybės draudimo įmokos/išmokos darbuotojų naudai, nors ir vykdomos pagal draudimo veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, tačiau tuose teisės aktuose įtvirtintomis teisėmis naudojamosi siekiant mokesčinės naudos ir tarp šalių susiklostę santykiai pagal savo turinį yra susitarimas dėl darbo užmokesčio mokėjimo būdo, gyventojo gauta nauda (darbdavio sumokėtos įmokos), taikant LR mokesčių administravimo įstatymo 10 str. ir 69 str. numatytą turinio viršenybės prieš formos principą, gali būti apmokestinama kaip su darbo santykiais susijusios pajamos (VMI išaiškinimas Nr. (18.17–31–1) RM–29472, 2019–10–04).